

ARTUR Č. KLARK

GRAD I ZVEZDE

S engleskog preveo

Zoran Živković

**Čarobna
knjiga**

PROLOG

Poput blistavog dragulja, grad je ležao na prsima pustinje. Nekada je bio podlošan promenama i preinačenjima, ali sada je vreme teklo mimo njega. Noći i dani nizali su se preko lica pustinje, ali na ulicama Dijaspara vladalo je večno popodne i tama se nikad nije spuštala. Duge zimske noći mogle su mrazom da okuju pustinju, ledeći poslednje ostatke vlage u razređenom vazduhu Zemlje – ali grad nije osećao ni toplotu ni hladnoću. On nije stajao ni u kakvoj vezi sa spoljnim zbivanjima; bio je to svet za sebe.

Ljudi su i ranije podizali gradove, ali nikad sličan ovome. Neki su trajali stolicima, drugi milenijumima, pre no što je vreme razvejalo čak i njihova imena. Jedino se Dijaspar uhvatio ukoštac s večnošću, braneći sebe i ono čemu je pružao okrilje od sporog osipanja vekova, razorne moći truljenja i pogubnog dejstva rđe.

Od časa kad je sazdan, okeani su nestali s površine Zemlje, a pustinja se rasprostrla čitavom planetom. Vetrovi i kiša satrli su u prašinu poslednje planine, a svet je bio odveć umoran da bi iznedrio nove. Grad za to nije mario; čak se i sama Zemlja mogla pretvoriti u prah i pepeo, a Dijaspar bi i dalje štitio decu svojih tvoraca, noseći bezbedno njih i njihova dobra niz reku vremena.

Ona su mnogo zaboravila, ali to nisu znala. Bila su savršeno saobražena svom svetu, baš kao što se i on slagao s njima – jer bili su stvoreni jedno za drugo. Ono što se nalazilo s druge strane zidova grada nije ih se ticalo; to je naprosto bilo izgnano iz njihovih umova. Postojao je jedino Dijaspar, jedino im je on bio potreban i

samo su njega mogli da pojme. Ništa im nije značila činjenica da je čovek jednom posedovao zvezde.

Pa ipak, drevni mitovi ponekad bi počeli da ih more i nespokoj bi ih obuzeo kad bi se setili predanja o Carstvu i mladom Dijasparu, koji je crpao svoje životne sokove iz trgovine s mnogim suncima. Oni nisu želeli da vrate stare dane, pošto su bili zadovoljni u svojoj večnoj jeseni. Slave Carstva pripadale su prošlosti i tamo su mogle da ostanu – jer oni su pamtili kakav je bio njegov kraj, a pri pomisli na Osvajače ledenost samog svemira uvlačila bi im se u kosti.

Tada bi se ponovo vratili životu i toplini grada, dugom zlatnom dobu čiji je početak već bio zapretan, a svršetak još udaljeniji. I drugi ljudi su maštali o ovakvom dobu, ali samo su ga oni dočekali.

Živeli su u istom gradu, hodali istim, čudesno nepromenljivim ulicama, dok je lagano proteklo više od milijardu godina.

1.

Bilo im je potrebno mnogo časa da se izbore za izlaz iz Pećine belih crva. Čak je i sada bilo neizvesno da li ih neko od belih čudovišta još progoni – a energija njihovog oružja već je bila na izmaku. Ispred njih je lebdeća strela svetlosti, koja im je bila tajanstveni vodič kroz lavirinte Kristalne planine, i dalje davala signale. Nisu imali drugog izbora do da je slede, iako ih je mogla, kao što se to dogodilo mnogo puta ranije, dovesti u još pogubniju opasnost.

Alvin se osvrnuo da vidi da li su mu svi drugovi još na broju. Alistra je išla odmah iza njega, noseći kuglu hladne ali rasplamsane svetlosti, koja je obznanila toliko užasa i toliko lepote od časa kad su započeli pustolovinu. Bledo belo zračenje preplavljivalo je uzak hodnik i odbleskivalo se sa sjajnih zidova. Dok im energija bude trajala, moći će da vide kuda idu i uoče prisustvo svake vidljive opasnosti. Ali Alvin je odveć dobro znao – najveće opasnosti u ovim pećinama uopšte nisu bile vidljive.

Povijajući se pod težinom projektora, iza Alistre su koračali Narilijan i Florianus. Alvin se načas upitao zbog čega su svi projektori tako teški, budući da bi bilo sasvim jednostavno instalirati im neutralizatore sile teže. Uvek bi mu ovakve misli padale na um, čak i u jeku najbezbednije pustolovine. Kad bi mu neka takva misao prostrujala svešću, imao je utisak da je zdanje same stvarnosti ustreptalo za tren i da mu se iza područja čula u magnovenju ukazao prizor nekog drugog, potpuno različitog sveta...

Hodnik se završavao golim zidom. Da li ih je to strela ponovo izneverila? Ne – jer još dok su se približavali, stena je počela da se drobi u prašinu. Kroz zid se probilo metalno rotirajuće koplje koje se brzo širilo u džinovsko svrdlo. Alvin je s prijateljima odstupio unazad, čekajući da se mašina probije u pećinu. Uz zaglušujuće trenje metala o kamen – koje je sigurno odjekivalo po svim udubljenjima planine, budeći sav njen demonski porod – bušilica je prošla kroz zid i zaustavila se pored njih. Masivna vrata su se otvorila i pojavio se Kalistron, dovikujući im da požure. („Zašto Kalistron?“, upitao se Alvin. „Šta će *on* ovde?“) Trenutak kasnije već su bili bezbedni, a mašina se zateturala napred, krenuvši na put u dubinu zemlje.

Pustolovina se završila. Uskoro će, kao i uvek dosad, biti kod kuće, a sva čudesa, užasi i uzbuđenja ostaće iza njih. Bili su umorni i zadovoljni.

Alvin je po nagnutosti poda zaključio da se bušilica spušta u zemlju. Kalistron jamačno zna šta radi i ovo je nesumnjivo put koji vodi kući. Pa ipak, izgledalo je pomalo neobično...

„Kalistrone“, reče on iznenada, „zašto ne pođemo nagore? Niko ne zna kako stvarno izgleda Kristalna planina. Bilo bi divno izbiti negde na njenim obroncima i ugledati nebo zajedno sa čitavim okolnim predelom. Dovoljno smo već dugo pod zemljom.“

Još dok je govorio te reči, osetio je na neki način da one nisu na mestu. Alistri se oteo prigušeni krik, unutrašnjost bušilice se zatalasala poput prizora viđenog kroz vodu, a s druge strane metalnih zidova koji su ga okruživali Alvin još jednom uhvati treptaj one druge stvarnosti. Dva sveta su se sukobila, pri čemu je čas jedan, a čas drugi odnosio prevagu. Onda je, iznenada, sve bilo gotovo. Osetio je izvesno rascepljivanje i kidanje – i san se okončao. Alvin se opet obreo u Dijasparu, u svojoj dobro poznatoj sobi, lebdeći stopu ili dve iznad poda, dok ga je gravitaciono polje štitilo od grubog dodira sa sirovom materijom.

Ponovo je bio on. *Ovo* je bila stvarnost – i on je tačno znao šta će se sada dogoditi.

Prva se pojavila Alistra. Bila je više uzbuđena nego ljuta, pošto je bila veoma zaljubljena u Alvina.

„Oh, Alvine!“, zajeca ona pogledavši ga sa zida na kome se prividno materijalizovala. „Imali smo tako uzbuđljivu pustolovinu! Zašto si sve morao da pokvariš?“

„Žao mi je. Nisam imao nameru da... Samo sam pomislio da to ne bi bila rđava ideja...“

Prekinuo ga je istovremeni dolazak Kalistrona i Floranusa.

„Slušaj me dobro, Alvine“, poče Kalistron. „Ovo je *treći* put da si prekinuo sagu. Juče si presekao sekvencu jer si hteo da se uspeš izvan Doline duga. Prekjuche si sve pokvario pokušavajući da se vratiš do *početka* onom vremenskom stazom koju smo ispitivali. Ako ne želiš da se držiš pravila, moraćeš da nastaviš sam.“

Nestao je veoma razjaren, povevši i Floranusa sa sobom. Narilijan se nikad nije pojavljivao; mora da mu je već bilo dosta svega ovoga. Jedino je ostala slika Alistre, koja je tužno gledala Alvina.

Alvin nagnu gravitaciono polje, stade na noge i ode prema stolu koji se u času materijalizovao. Na njemu se pojavila zdela egzotičnog voća – ali to nije bila hrana koju je želeo; zbunjenost mu je sasvim pobrkala misli. Ne želeći da prizna grešku, on uze voćku koja je izgledala najmanje opasna i poče oprezno da je sisa.

„Dakle“, reče Alistra, „šta sada nameravaš?“

„Ne mogu se promeniti“, uzvratila on pomalo zlovoljno. „Mislim da su pravila glupa. Osim toga, kako mogu da ih se setim dok doživljam sagu? Ponašam se na najprirodniji način. Zar i *ti* nisi poželela da pogledaš planinu?“

Alistrine oči se raširiše od užasa.

„Ali to bi značilo izaći napolje!“, prozbori ona u jednom dahu.

Alvin je znao da je beskorisno dalje raspravljati se. Ovo je bila barijera koja ga je ograđivala od svih ostalih žitelja njegovog sveta i koja ga je mogla osuditi na život pun osujećenja. Oduvek je želeo da izađe napolje, kako u stvarnosti, tako i u snu. Međutim, za sve druge u Dijasparu to „napolje“ predstavljalo je košmar s kojim se nisu mogli suočiti. O toj temi oni nikad ne bi razgovarali ako su je mogli izbeći; bilo je to nešto nečisto i zlo. Razloge nije hteo da mu objasni ni Jeserak, njegov staratelj.

Alistra ga je i dalje posmatrala zbunjenim ali blagim očima. „Ti si nesrećan, Alvine“, reče mu ona. „Niko ne treba da bude nesrećan u Dijasparu. Dopusti mi da dođem i razgovaram s tobom.“

Nimalo uviđavno, Alvin odmahnu glavom. Znao je kuda bi ih *to* odvelo, a ovog časa je želeo da bude sam. Dvostruko razočarana, Alistra iščeznu sa zida.

U gradu koji je nastanjivalo deset miliona ljudskih bića, pomisli Alvin, on nije imao nikoga sa kim bi stvarno mogao da popriča. Eriston i Etanija voleli su ga na svoj način, ali kako se rok njihovog nadzora bližio kraju, bili su srećni što mogu sve više da mu prepuštaju da sam oblikuje i svoj život i rasonode. U poslednjih nekoliko godina, kako je njegovo odvajanje od uobičajenog obrasca postajalo sve očiglednije, on je često osećao ozlojeđenost svojih roditelja. Ne zbog njega samog – s tim bi još možda mogao da se suoči i da to prevlada – već zbog zlehude sreće koja je htela da upravo oni budu izabrani, među milionima ostalih građana, kao njegovi roditelji kad je izašao iz Dvorane stvaranja pre dvadeset godina.

Dvadeset godina. Još se sećao prvog trenutka i prvih reči koje je začuo:

„Dobro došao, Alvine. Ja sam Eriston; dodeljen sam ti kao otac. Ovo je Etanija, tvoja majka.“

Same reči ništa mu nisu govorile, ali njegov um ih je zabeležio s besprekornom tačnošću. Takođe se sećao kako je pogledao u svoje

telo; sada je bio viši za koji centimetar, ali gotovo da se uopšte nije promenio od časa svog rođenja. Došao je na ovaj svet gotovo potpuno odrastao i, sem u pogledu visine, ostao bi u dlaku isti sve do trenutka kad bude imao da ga napusti, hiljadu godina kasnije. Pre ovog prvog sećanja nije postojalo ništa. Jednog dana će se možda to ništavilo vratiti, ali i sama pomisao na to bila je odveć daleka da bi na bilo koji način uznemirila njegova osećanja.

Ponovo je upravio svoj um ka tajni vlastitog rođenja. Alvinu nije izgledalo neobično da su ga, u nekom datom trenutku, stvorile sile i energije koje su materijalizovale sve ostale predmete njegovog svakodnevnog života. Ne, tajna nije bila u tome. Zagonetka koju on sam nije bio u stanju da razreši i koju mu niko nikad ne bi objasnio odnosila se na njegovu jedinstvenost.

Jedinstven. Bila je to čudna, tužna reč – baš kao što je čudno i tužno to biti. Kad mu je ona bila pripisivana – što je on često čuo kad niko nije podozrevao da prisluškuje – obično je bila izgovorena zloslutnim glasom u kome se krila pretnja ne samo po njegovu vlastitu sreću.

Njegovi roditelji, njegovi staratelji, svi koje je poznao pokušali su da ga zaštite od istine u nastojanju da sačuvaju bezbrižnost njegovog dugog detinjstva. Ovo skrivanje će, međutim, uskoro biti okončano; kroz nekoliko dana on će postati punoletni građanin Dijaspara i ništa što on bude želeo da sazna neće moći da mu bude uskraćeno.

Zašto se, na primer, nije uklapao u sage? Od mnogo hiljada vidova rekreacije u gradu, ova je uživala najveću popularnost. Kada uđete u sagu, niste samo običan pasivni posmatrač, kao u primitivnim poduhvatima drevnih vremena koje je Alvin ponekad preduzimao. Umesto toga, vi ste aktivan učesnik i raspolazete – ili izgleda da raspolazete – slobodnom voljom. Zbivanja i prizore koji predstavljaju sirovu građu vaših pustolovina možda su unapred pripremili neki zaboravljeni umetnici, ali područje je dovoljno

prostrano da dopusti nepregledno mnoštvo varijacija. Možete da odete u te utvarne svetove sa svojim prijateljima u potrazi za uzbuđenjima kojih nije bilo u Dijasparu – a dokle god bi san trajao, on se nikako nije mogao razlikovati od stvarnosti. U stvari, ko je mogao biti siguran da i sam Dijaspar ne predstavlja jedan takav san?

Bilo je nemoguće iscrpeti sve sage koje su stvarane i beležene od trenutka osnivanja grada. One su uključivale sva osećanja i sadržale beskrajno raznovrsne prelive. Sage koje su, na primer, bile osobito popularne među omladinom odnosile su se na jednostavna dramska zbivanja puna pustolovina i otkrića. Druge su predstavljale istraživanja psiholoških stanja, dok su neke, opet, bile vezane za logička i matematička vežbanja, što je pružalo najtananija uživanja umovima sklonim dubokom razmišljanju.

Iako je izgledalo da sage zadovoljavaju Alvinove prijatelje, u njemu su stvarale osećaj nepotpunosti. Bez obzira na svu njihovu raskošnost i uzbuđljivost, na njihovu raznovrsnost lokaliteta i tema, ipak im je nešto nedostajalo.

Konačno mu je postalo jasno da sage, u stvari, nikuda ne vode. One su bile islikane na sasvim skućenim platnima. Tu nisu postojali prostrani vidici, valoviti predeli za kojima je žudelo njegovo srce. Povrh svega, nije bilo ni traga onoj beskrajnosti u kojoj su se odvijala istraživanja drevnog čoveka – blistava praznina koja je zjapila između zvezda i planeta. Umetnici koji su planirali sage patili su od iste neobične fobije koja je obuzela sve građane Dijaspara. Čak i pustolovine doživljene kroz tuđa iskustva morale su da se zbivaju u zatvorenom prostoru, u podzemnim jamama ili skladnim malim dolinama okruženim planinama koje su odsecale čitav ostali svet.

Postojalo je samo jedno objašnjenje. Duboko u ponorima prošlosti, možda još pre no što je sagrađen Dijaspar, dogodilo se nešto što ne samo da je ugušilo čovekova stremljenja i radoznalost

već ga je i vratilo kući sa zvezda i nagnalo da se skloni u sićušan zatvoreni svet poslednjeg grada na Zemlji. On se odrekao vasseljene i povukao u veštačku utrobu Dijaspára. Plameni, nepokolebljivi poriv koji ga je poveo putem preko galaksije i do ostrva magle koja leže još dalje sasvim je zgasnuo. Nijedan brod nije ušao u Sunčev sistem već nebrojeno eona; tamo daleko, među zvezdama, čovekovi potomci verovatno i dalje osnivaju carstva i satiru sunca – ali Zemlja ne samo da nije znala za to već nije ni marila.

Zemlja nije. Ali Alvin jeste.

2.

Soba je bila tamna, izuzev jednog sjajnog zida na kome su se plime i oseke boja smenjivale kako se Alvin rvao s vlastitim snovima. Deo te šare mu se dopadao; opčinile su ga uzvinate linije planina koje su se izdizale iz mora. Te uspinjače krive odisale su snagom i ponosom; proveo je dugo vremena proučavajući ih, a onda ih je uskladištio u jedinicu sećanja vizualizera, gde će ostati sačuvane dok on bude vršio opite s preostalim delom slike. Pa ipak, nešto mu je izmicalo, premda nije znao šta. Neprestano je nanovo pokušavao da ispuni prazne prostore, dok je uređaj čitao pokretne sheme iz njegovog uma i materijalizovao ih na zidu. To nije bilo dobro. Linije su bile mutne i nejasne, boje izmešane i nečiste. Ako umetnik nije znao kakvom cilju teži, ni najčudesnija alatka nije mu mogla pomoći.

Alvin obrisu škrabotinu koja ga nije zadovoljavala i mrzovoljno se zagleda u pravougaonik čije su tri četvrtine bile prazne, a koji je on pokušavao da ispuni lepotom. Pokrenut iznenadnim porivom, on udvostruči veličinu postojećeg crteža i pomeri ga u središte okvira. Ne – time je samo povlađivao vlastitoj lenjosti, a i ravnoteža je bila sasvim pogrešna. Štaviše, promena veličine otkrila je nedostatke u sklopu, odsustvo sigurnosti u tim, na prvi pogled zadovoljavajućim linijama. Moraće iz početka da se da na posao.

„Potpuno brisanje“, izdao je naređenje mašini. Plavetnilo mora se rastočilo, planine su počele da se razilaze poput magle sve dok nije preostao samo go zid. Nestali su kao da ih nikad nije ni bilo –

kao da su iščezli u limb koji je progutao sva Zemljina mora i planine pre mnogo vremena. Alvin je bio rođen.

Svetlost je ponovo preplavila sobu i sjajni pravougaonik na koji je Alvin projektovao svoje snove stopio se sa okolinom i postao deo zidova. Ali jesu li to doista bili zidovi? Nekome ko nikad ranije nije video ovakvo mesto soba bi izgledala krajnje neobično. Bila je sasvim bez oblika i potpuno lišena nameštaja, što je stvaralo utisak da Alvin stoji u središtu neke kugle. Nikakva vidljiva linija nije razdvajala zidove od poda ili tavanice. Nije postojalo ništa na šta bi se usredsredio pogled; prostor u kome se nalazio Alvin mogao je imati deset stopa ili deset kilometara u prečniku, ako je bar suditi prema utiscima čula vida. Bilo je teško odoleti iskušenju da se ne zakorači napred, ispruženih ruku, kako bi se utvrdile fizičke granice ovog neobičnog mesta.

Pa ipak, ovakve prostorije predstavljale su „dom“ većine pripadnika ljudske rase u pretežnom delu istorije. Alvin je imao samo da uokviri odgovarajuću misao i zidovi bi se pretvorili u prozore otvorene ka bilo kom delu grada koji bi on izabrao. Nova želja i mašina, koju on nikad nije video, ispunila bi sobu projekcijama slika ma kog komada nameštaja koji bi mu bio potreban. Tek je nekoliko ljudi u proteklih milijardu godina bilo obuzeto razmišljanjem da li je ovaj nameštaj „stvaran“ ili ne. U svakom slučaju, on nije bio ništa manje stvaran od one druge obmane, čvrste materije, a kad bi prestala potreba za njim, on se sasvim lako vraćao u utvarni svet gradske banke sećanja. Kao ni sve ostalo u Dijasparu, ni nameštaj se nije mogao pohabati – niti promeniti, sem u slučaju da njegovi uskladišteni obrasci budu izbrisani hotimičnim činom volje.

Alvin je upravo delimično preuredio svoju sobu kad mu se u ušima oglosio otegnut zvuk sličan zvonjavi. Mentalno je uobličio prijemni signal i zid na kome je malopre slikao ponovo se razlučio. Kao što je i očekivao, pojavili su se njegovi roditelji, a odmah iza

njih stajao je Jeserak. Prisustvo njegovog staratelja značilo je da nije posredi obično porodično okupljanje – ali on je to već ranije znao.

Opsena je bila savršena i nimalo se nije izgubila kad je Eriston progovorio. Alvin je bio potpuno svestan činjenice da se Eriston, Etanija i Jeserak, u stvari, nalaze kilometrima daleko, budući da su konstruktori grada osvojili prostor u isto tako potpunoj meri kao što su potčinili vreme. Alvin čak nije bio siguran gde mu roditelji žive među bezbrojnim kulama i prepletenim lavirintima Dijaspara, pošto su se oboje preselili otkad je poslednji put fizički bio u njihovom prisustvu.

„Alvine“, počeo Eriston, „upravo je proteklo dvadeset godina od kada smo te tvoja majka i ja prvi put videli. Ti znaš šta to znači. Naš nadzor nad tobom sada se okončao i ti si potpuno slobodan da radiš šta ti je volja.“

Postojao je tračak – ali samo tračak – tuge u Eristonovom glasu. Znatno je više bilo olakšanja, kao da je Eriston bio zadovoljan što se jedno stanje stvari, koje je faktički bilo na snazi već neko vreme, konačno legalizuje. Alvin je, naime, uživao slobodu već dobrih nekoliko godina.

„Razumem“, odgovorio je. „Zahvaljujem vam što ste vodili računa o meni i sećaću vas se u svim svojim životima.“ Bio je to uobičajen odgovor; on ga je toliko često slušao da je za njega izgubio svako značenje – pretvorivši se u puki sklop zvukova bez ikakvog posebnog smisla. Pa ipak, ono „svim svojim životima“ predstavljalo je neobičan izraz ako bi se o tome detaljnije razmislilo. Dosad je samo neodređeno naslućivao šta to znači i najzad je kucnuo čas da sazna pravu istinu. Postojalo je mnogo stvari u Dijasparu koje on nije shvatao i koje će morati da nauči u stolicima što su se pružala pred njim.

Za trenutak se učinilo kao da Etanija želi da govori. Podigla je jednu ruku, narušivši prelivnu koprenost svoje odežde, a zatim ju je ponovo spustila uz bok. Onda se bespomoćno okrenula prema

Jaseraku i Alvin je prvi put shvatio da mu roditelje more brige. U sećanju je brzo prošao kroz zbivanja iz proteklih nekoliko nedelja. Ne, nije postojalo ništa u bližoj prošlosti što bi prouzrokovalo tu prigušenu nespokojnost i taj izraz pritajene uzbune koji kao da su okruživali Eristona i Etaniju.

Srećom, tu je bio Jeserak da preuzme stvar u svoje ruke. Ispitivački je pogledao Eristona i Etaniju; bio je zadovoljan što oni više nisu imali nameru da govore i što mu se ukazala prilika da najzad održi besedu na koju je čekao mnogo godina.

„Alvine“, reče on, „već dvadeset godina ti si moj učenik i ja sam učinio sve što je bilo do mene da te što bolje upoznam s gradom i izvedem te na pravi put. Postavljao si mi mnoga pitanja, ali ja nisam bio u stanju da ti odgovorim na sva. Neke stvari još nisi bio spreman da naučiš, a neke ni ja sam nisam znao. Ti si sada punoletan, premda tvoje detinjstvo jedva da je počelo. I dalje mi je dužnost da te vodim ako ti je moja pomoć potrebna. Kroz dve stotine godina, Alvine, počćeš da upoznaješ ovaj grad i nešto malo njegovu istoriju. Čak ni ja, koji se približavam svršetku ovog života, nisam video ni četvrtinu Dijaspara, a jedva ako mi je poznat hiljaditi deo njegovih riznica.“

Dosad nije bilo ničeg što Alvin već nije znao, ali nije postojao način da se Jeserakovo izlaganje ubrza. Starac ga je netremice posmatrao preko ponora vekova, dok su mu reči bile bremenite neprocenjivom mudrošću stečenom tokom dugog života ispunjenog odnosima s ljudima i mašinama.

„Kaži mi, Alvine“, reče on, „da li si se ikada upitao *gde* si bio pre no što si rođen, pre no što si ugledao Etaniju i Eristona u Dvorani stvaranja.“

„Pretpostavljam da nisam bio nigde... da sam predstavljao samo shemu u umu grada koja je čekala da bude stvorena... poput ovoga.“ Niski kauč je zasvetlucao i zgusnuo se u stvarno obličje pored Alvina. On sede na njega i sačeka da Jeserak nastavi.

„Razume se, u pravu si“, usledio je odgovor. „Ali to je samo deo odgonetke... i to sasvim mali deo. Do sada si se sretao samo s decom svog uzrasta, koja takođe nisu znala istinu. Ona će je se uskoro setiti, ali ne i ti, tako da te moramo pripremiti da se suočiš sa istinom.

„Više od milijardu godina, Alvine, ljudska rasa živi u ovom gradu. Otkako je Galaktičko carstvo propalo i Osvajači se vratiti na zvezde, ovo je bio naš dom. Sa one strane zidova Dijaspara postoji samo pustinja o kojoj govore naše legende.

„Malo znamo o našim primitivnim precima, osim da su bili veoma kratkovečni i da su se, ma kako neobično zvučalo, mogli razmnožavati bez pomoći jedinica sećanja ili organizatora materije. Složenim i prividno nekontrolisanim procesom, ključna shema svakog ljudskog stvora očuvana je u mikroskopskim ćelijskim strukturama koje su se stvarale u samom telu. Ako te ovo zanima, biolozi će te detaljnije uputiti u stvar, ali sam metod nije od nekog osobitog značaja, pošto je bio napušten u sam osvit istorije.

„Ljudsko biće, kao i svaka druga stvar, određeno je vlastitom strukturom, sopstvenim sklopom. Sklop čoveka, a još više sklop koji opisuje ljudski um, nepojmljivo je složen. Pa ipak, priroda je uspela da sažme taj sklop u jednu jedinu sićušnu ćeliju, koja se ne može videti golim okom.

„A ono što priroda može da učini, čovek je takođe u stanju, na svoj način. Ne znamo koliko je za to bilo potrebno vremena. Možda milion godina... Ali zar to nešto znači? Naši preci su konačno naučili kako da ispituju i uskladište podatke koji određuju i opisuju ljudsko biće, kao i da iskoriste te podatke kako bi ponovo stvorili uzor, baš kao što si ti maločas stvorio taj kauč.

„Znam da te ove stvari zanimaju, Alvine, ali ja ti ne mogu tačno reći kako se one odvijaju. Zanimljiv je način na koji se uskladištavaju podaci; jedino su oni sami važni. Podaci se

mogu registrovati u obliku reči pisanih na hartiji, promenljivih magnetskih polja ili smena električnog naboja. Ljudi su koristili sve ove metode za skladištenje, kao i mnoge druge. Dovoljno je reći da su oni odavno stekli sposobnost da sami sebe uskladište, ili, tačnije govoreći, da raščlane sklop iz koga su ponovo mogli da budu sazdani u stvarna bića.

„Sve si ovo već ranije znao. Na taj način precizno su nam praktično obezbedili besmrtnost, ali nisu rešili probleme koje je postavljalo ukidanje smrti. Hiljadu godina u jednom telu sasvim je dovoljno za svakog čoveka; na kraju tog razdoblja um mu je prenatrpan sećanjima i jedino što želi jeste počinak... ili nov početak.

„Ja ću se uskoro pripremiti, Alvine, da napustim ovaj život. Probraću još jednom svoja sećanja, srediću ih i obrisati ona koja ne želim da sačuvam. Onda ću se uputiti u Dvoranu stvaranja, ali kroz vrata koja ti nikad nisi video. Ovo staro telo prestaće da postoji, baš kao i sama svest. Od Jeseraka će ostati samo galaksija elektrona smrznutih u srcu kristala.

„Ja ću spavati, Alvine, ali neću sanjati. A onda, jednog dana, možda sto hiljada godina kasnije, obrešću se u novom telu i upoznaću se sa onima koji će biti izabrani da bde nada mnom. Oni će se brinuti o meni baš kao što su Eriston i Etanija vodili računa o tebi, pošto u početku uopšte neću poznavati Dijaspar, niti ću se sećati onoga što sam bio ranije. Sećanje na prošlost polako će mi se vratiti kad budem bio na pragu punoletstva i ja ću mu pridodavati nove slojeve kako se budem kretao novim ciklusom bivstvovanja.

„To je obrazac naših života, Alvine. Mi smo svi već bili ovde mnogo, mnogo puta ranije, premda, pošto se razdoblja nepostojanja razlikuju prema prividno nasumičnim zakonima, sadašnja populacija se nikad neće ponoviti. Novi Jeserak imaće nove i drugačije prijatelje i interesovanja, ali i dalje će postojati i stari, odnosno onoliko koliko ja budem želeo da sačuvam od njega.

„Ovo nije sve. U svakom času, Alvine, samo stoti deo građana Dijaspara živi i hoda njegovim ulicama. Ogromna većina spava u bankama sećanja, čekajući signal koji će ih ponovo prizvati na pozornicu postojanja. Tako smo stekli neprekidnost, ali i promenu... besmrtnost, ali ne i stagnaciju.

„Znam šta se pitaš, Alvine. Hteo bi da znaš kada ćeš biti u stanju da pokreneš sećanja na svoje ranije živote, što tvoji drugovi već čine.

„Ti, međutim, nemaš ova sećanja pošto si jedinstven. Nastojali smo da prikrijemo ovo saznanje od tebe dokle god smo mogli kako bi imao što bezbrižnije detinjstvo, mada ja smatram da si ti i sam već naslutio deo istine. Mi ništa nismo podozrevali do pre samo pet godina, ali sada više nema nikakve sumnje.

„Ti, Alvine, predstavljáš nešto što se u Dijasparu dogodilo samo nekoliko puta od trenutka osnivanja grada. Možda si pritajeno ležao u bankama sećanja sve to vreme, ili si nastao pre samo dvadeset godina nekom slučajnom permutacijom. Možda su te konstruktori grada predvideli još na početku, ali je isto tako moguće da predstavljáš ishod nesvrhovite igre slučaja koja se zbilila u naše vreme.

„Mi ne znamo odgovor. Poznato nam je samo ovo: ti si jedini predstavnik ljudske rase, Alvine, koji nikad ranije nije živeo. U doslovnom smislu, ti si prvo dete koje je rođeno na Zemlji za poslednjih najmanje deset miliona godina.“